

Warszawa dnia 8416 1921.

dozwol 29/XI 21.
poczta pocztowa
K.S.

D O

NACZELNIKA PAŃSTWA

i NACZELNEGO WODZA

WOJSK POLSKICH.

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
8416 J.
L. G.
Wysłano dn. 10.I 1922 roku
Wysłano dn. - 1922 roku
Załączników

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

W okresie do dnia 1.11., tj. do czasu rozpoczęcia rejdub
gen. Tiutiunnyka, stan prac organizacyjnych Partyzancko-Po-
wstanczego Sztabu na terenie Ukrainy, według danych tegoż
Sztabu, przedstawiał się w sposób następujący:

Cała Ukraina podzielona została na 5 wielkich terenów,
które odpowiadały dowództwom Grup powstanczych, te znow z
kolei na okręgi, w ogólnej liczbie 22. Prawobrzezna Ukraina
obejmowała 10 okręgów, lewobrzezna - 12. Jako podstawa orga-
nizacji powstanczej przyjęty był system dwójkowy. Istniały
organizacje gminne, powiatowe i okręgowe; na czele ich sta-
ły komitety powstancze. Jako kierownicy tych organizacji wy-
syłani byli na Ukrainę emisariusze Part. Powst. Sztabu, - ofi-
cerowie armji U.R.L., znający teren i miejscowe stosunki.

Mieli oni za zadanie z jednej strony tworzenie nowych
organizacji powstanczych, z drugiej strony, ujęcie i podpo-
rządkowanie dyrektywom P.P. Sztabu - już istniejących, a po-
wstałych samorzutnie.

Ze względu na stały brak pieniędzy, a po części i ze wzgl.
na brak odpowiednich ludzi, organizacja Ukrainy Lewobrzeznej
stała znacznie gorzej, niż Prawobrzeznej. Do dn. 1.10. na Le-
wobrzezną Ukrainę wysłano kierowników do III grupy, (gub. Czerni-
howska), oraz do 11, 13 (gub. Czernihowska), i 14 (gub. Poł-
tawska) rejonów.

Na prawobrzezną Ukrainę wysłano 2 d-ców grup: I - Cherson-
szczyzna, i II - Podole i Wołyn, oraz do wszystkich okręgów,
poza 3-go (płn. część Chersonszczyzny).

Na dn. 1.10. notowane było istnienie następujących orga-

nizacji, które bezpośrednio przez swych kurjerów, lub pośrednio, przez inne organizacje, utrzymywały kontakt z Part. Pow. Sztabem: na terenie I Grupy - 1/Okręgowa organizacja Jekaterynosławskiej gub., 2/organizacja powiatu Kryworzkiego, 3/organiz. powiatu Czehryńskiego, Jelizawetgradzkiego i Wierchnie dniewrowskiego, 4/szereg organizacji rejonu "Chołodnego Jaru" (okol. Smiła-Bobrynska), podporządkowanych wspólnemu Komitetowi Powstanczemu.

Wszystkie powyższe organizacje obejmowały po kilka powiatów. Utworzyły się samorzutnie, niektóre istnieją już od 1919. Każda z nich rozporządza pewną ilością broni; naogół brak amunicji.

W lipcu 1921. i w początkach jesieni w organiz. gub. Jekaterynosławskiej i pow. Czehryńskiego nastąpiły liczne aresztowania, które znacznie osłabiły intensywność pracy. Podczas rejsu gen. Hułego-Hułenko z Rumunii rozkonirowane zostały w znacznej części org. 1-go Okręgu (rej. Odesa-Tyraspol-Birzuła).

Na terenie II Grupy (Wołyn i Podole) istniało około 30. samorzutnie powstałych organizacji. Najsilniejsze z nich - pow. Łatyczowskiego, pow. Nowo-Uszyckiego, pow. Kaniowskiego, oraz t.zw. Kozacza Rada, obejmująca powiaty, przylegające do Dniepru. Na terenie tym działa również organizacja węzłów kolejowych: Kijów, Fastów, Koziatym, Zmerynka. Org. ta nie posiadała żadnej siły zbrojnej, natomiast na wszystkich stacjach na linii Kijów-Szepetówka i Kijów-Zmerynka miała swoich ludzi.

Podczas rejsu gen. Tiutiunnyka rozkonirowane zostały w znacznej części organizacje 6-go okręgu (Kamieniec Pod., Płoskirow, Łatyczów, Litów), nastąpiły liczne areszty, wskutek tego cała dotychczasowa praca w tym okręgu została zniszczona.

Do sztabu gen. Tiutiunnyka podczas rejsu na Wołyniu zgłoszono się cały szereg organizacji, które poprzednio nie utrzy-

MS. 20.251
INSTITUTE
MICROFILM
ARCHIVES
New York

mywały kontaktu z P.P.Sztabem. Organizacje te otrzymały dyrektywy i pracują nadal.

Na terenie lewobrzeznej Ukrainy istniał cały szereg organizacji dość silnych, z tych 6 utrzymywało kontakt z P.P.Szt. We wrześniu nastąpiły liczne areszty w pow. Żółtonoskim i Perejasławskim, co osłabiło tamtejsze organizacje, nie zerwało jednak kontaktu. W listopadzie nastąpił samorzutny wybuch powstania w rej. Kremienczug-Połtawa, co prawdopodobnie spowodowało rozkonspirowanie się org. tamt. rejonu.

Na pozostałych terenach lewobrzeznej Ukrainy organizacje rozwijają się nadal, dokładniejszych jednak wiadomości o ich stanie obecnie brak.

Nawiązując do poprzedniego memoriału, nadmieniam, że wskutek likwidacji roboty na terenie Ekspozytury V., oraz zupełnego zerwania z nią kontaktu czynników polskich, i wstrzymania wszelkiej pomocy, akcja b.P.P.Sztabu nie ustając i organizując się nadal bez kontroli polskich czynników, może wpasć pod wpływ obce i Polsce wrogie, tembardziej, że podkład do przejścia na inną oryentację w chwili obecnej egzystuje, czego dowodem jest zarówno nastroj w obozie w Kaliszu, oraz nastroj reszty emigracji ukraińskiej, jakoteż wypadki, jakie miały miejsce na Wołyniu i we wschodniej Małopolsce.

Celem zapobieżenia temu konieczne jest natychmiastowe ujęcie inicjatywy w polskie ręce i przystąpienie do pracy.

Plan pracy podałem w poprzednim memorjale.

Dodatkowo nadmieniam, że najbliższym zadaniem centrum kierowniczego tą akcją winno być nawiązanie kontaktu z istniejącymi już organizacjami spiskowymi zarówno wojskowymi, jak i cywilnymi, przede wszystkim nad Dnieprem i na Lewobrzeżu, (Kremienczug-Połtawa, Charkowszczyzna i Jekaterynosławszczyzna), względnie przejęcie go z rąk nie kontrolowanego w chwili obecnej przez czynniki polskie centrum ukraińskiego, które pomimo zlikwido-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Ważnym elementem jest utrzymywanie kontaktu z P.P. Sztabu w Łodzi, nadal w akcji kontynuacji.

Na terenie Lwowa, w tym czasie, nie ma już żadnych kontaktów z P.P. Sztabu. W tym czasie nastąpiła liczna aresztacja w pow. Łowickim i w pow. Ostrowskim, co osłabiło tamtejsze organizacje, nie było już jednak kontaktu. W listopadzie nastąpiła aresztacja samorządu województwa w rejonie Krasnostaw-Puławy, co spowodowało wycofanie się z tego rejonu. W pozostałych terenach Lwowskiej Organizacji Narodowej, dotychczasowych, jednak wiadomości o ich stanie obecnie brak. Nawiązując do poprzedniego memoriału, nadmieniam, że w tym celu likwidacji roboty na terenie Ekspozytury V, oraz uzupełnienia z nią kontaktu z wyznaczkami polskimi, i wstrzymanie wszelkiej pomocy, akcji P.P. Sztabu nie nastąpiła i organizacja się nadal bez kontroli polskich wyznaczków, może wpasować pod wpływem opinii i Polacy wrogie, tendencje, że podjęcie do przejścia na inną organizację w chwili obecnej jest niemożliwe, czego dowodem jest zarówno nastąpiła w okresie w Kaliszu, oraz nastąpiła reszta emigracji ukraińskiej, jakiej wyjazd, jakie miały miejsce na Wołyniu i we wschodniej Małopolsce. Celem zapobieżenia temu kontroli jest natychmiastowe zaniechanie inicjatyw w polskie ręce i przywrócenie do pracy. Plan pracy podjęty w poprzednim memoriale. Dodatkowe nadmieniam, że najbliższym zadaniem centrum kierowniczego jest skoordynowanie i wyznaczenie kontaktów z istniejącymi już organizacjami spiskowymi, zarówno wojskowymi, jak i cywilnymi, przedewszystkiem nad Dnieprzem i na Lwowszczyźnie (Krasnostaw-Puławy, Charkowszczyzna i Łukowszczyzna), względnie nie przejście go z rąk nie kontrolowanego w chwili obecnej przez wyznaczniki polskie centrum ukraińskiego, które pomimo likwidacji